

Mirador

Miró entre la terra i el cel

'L'escala de l'evasió' exhibeix obres que permeten comprendre la trajectòria de l'artista

CONXITA

Boncompte

L'exposició anomenada *Miró. L'escala de l'evasió* encara es pot veure a la ciutat comtal fins el 18 de març. La mostra (organitzada entre la Fundació Miró de Barcelona i la Modern Tate de Londres) exhibeix un importantíssim conjunt d'obres que permeten comprendre la trajectòria de l'artista a partir d'algunes de les seves pintures més mítiques, *La masia* entre altres, avui disperses arreu del món. Tot passejant davant dels quadres, l'espectador sentirà la voluntat de l'artista per posicionar-se en un ordre superior. Les composicions li transmetran el desig del pintor d'allunyar-se de la realitat, a vegades dura, i apropiarse a valors eternals. L'artista cerca en el món material les claus d'accés i l'escala que el conduirà a l'harmonia, que el conduirà a esdevenir una unitat amb el cosmos.

Miró era particularment sensible a la natura. S'emboïllava de la mateixa i la interioritzava a través dels sentits. Aquest procés d'aprehensió li permetia, després, traduir la seva experiència i enaltir-la en una pintura. A tots nosaltres, la contemplació d'un paisatge ens ha produït, en algun moment, un entusiasme sublim. Sobre aquesta sensació es qüestionava el gran historiador de les religions *Mircea Eliade* (1907-1986), preguntant-se si es tracta d'un plaer merament estètic o si hi ha quelcom de més. *Eliade* entenia que en aquesta impressió de plenitud davant de la natura, per part de l'home profà, hi ha restes de la percepció inconscient de la divinitat que a la mateixa li conferia l'home religiós. Doncs bé, *Miró* viu la natura de manera similar a l'home religiós primitiu, integrant-se conscientment en la mateixa i intentant desentrellar-ne els fenòmens còsmics. L'expressió d'aquest procés

sobre una tela pren diferents formes al llarg de la seva trajectòria artística i comença a Montroig, al camp de Tarragona.

Allà, a Montroig al 1922, l'artista explicava com passava els dies: «En el meu temps lliure porto una existència primitiva. Faig exercicis, més o menys nu, corro sota el sol com un boig, salto a la corda. Per les tardes, quan he acabat la feina, vaig a nedar a la mar. Estic convençut de què un cos vigorós i sa produeix una obra vigorosa i sana. No veig a ningú, visc en absoluta continència». En aquesta època, entre 1917 i 1922, *Miró* va pintar les obres que es troben a la primera sala de la mostra. En una d'elles, *Nord-Sud* (1917), la presència d'un llibre de *Goethe* (1749-1832) i del diari d'avantguarda francès que dona títol al quadre, ens dona a conèixer les seves influències literàries. Els textos de *Goethe* i la seva visió gloriosa de la natura inspirarien a *Miró* com anteriorment havien influït en els paisatgistes romàntics alemanys. Al 1917, però, l'artista català encara tenia que trobar un llenguatge propi amb el que explicar les seves vivències.

Miró, que en anys anteriors havia assajat amb les fórmules dels darrers *ismes* (fauvisme, cubisme...) comença al 1918 una etapa més original, qualificada com a «realisme poètic». Les obres d'aquesta primera sala transmeten el lirisme amb el que el pintor vivia cada detall del seu món rural a Montroig: «En aquests moments m'interessa només la calligrafia d'un arbre, o d'una teulada, full a full, branca a branca, herba a herba, teula a teula». La seva existència austera, solitària i ordenada estava abocada a la natura i a la pintura de manera gairebé religiosa. Pintures com *La casa de la palmera*, *Hort amb ase*, *Les roderes...* totes elles del 1918, reflecteixen l'atmosfera bucòlica del món camperol contemplat per un ciutadà. *Miró* s'enamora de cada detall, l'extreu del seu context real (caòtic, fangós...), l'individualitza, el potencia i el recol·loca curiosament en el seu món poètic, sobre la tela. L'amor sincer que sent *Miró* per cada element entendreix a l'es-

pectador que experimenta una sensació similar a la que viu davant d'un quadre del pintor naïf *Henry Rousseau*, tan admirat per *Picasso* i aleshores molt valorat. Ningú dubte de que *H. Rousseau* està darrera d'aquestes pintures de *Miró*, però a *Miró* hi ha, almenys dues coses més: una recerca conceptual i una atmosfera monacal com la que es respira davant de les tauletes de *Fra Angelico* (1395-1455) al convent de Sant Marc de Florència.

CONTEMPLANT detingudament les pintures d'aquesta sala, sentirem el flaire del monjo florentí. L'aroma del beat dominic es concreta en diferents petjades sobre els quadres de *Miró*: en els arbres en general (*Noli me tangere*, 1437-1446), en ones oliveres (*El prendiment de Crist*, 1437-1446), en unes carbasses sobre el pedris (*La matança del innocents*, 1450 o *L'elecció del nom de Joan*, 1434), en unes construccions (*La sepultura de Cosme i Damià*, 1439-1442). Als dos pintors els uneix l'espiritualització de la pintura, la visió divina d'un bri d'herba, així com la humilitat i l'admiració de l'home primitiu davant la dimensió sagrada de la natura.

A *La masia* (1921-1922), trobem, també, les empremtes de *Fra Angelico*. El galliner real es metamorfoseja seguint el porxo de *L'elecció del nom de Joan*, la masia s'allarga com l'església de *La sepultura de Sant Cosme i Damià* i a la seva façana, com *Fra Angelico*, *Miró* en detalla les esquerdes, les herbes... Fins i tot el que s'ha entès com un nen mort al centre de la composició miro-

niana té precedents en els cossos estesos per terra de *Cosme* i els seus germans. En el cas de *Miró*, però, es tracta d'una dona i la seva postura és pròpia de la partera. L'aspecte totèmic d'aquesta figura fa pensar en un ídol de la fertilitat. Una idea que lliga amb la representació de la lluna (determinant dels cicles fèrtils de la dona) curiosament pintada a ple dia. A *La masia* *Miró* representa múltiples símbols de fecunditat, i lliga el temps invertit en la seva realització, nou mesos, amb el d'un embaràs. En aquest quadre, l'artista interpreta la realitat de Montroig i els interessos del pagès per la fertilitat, combinant elements procedents del *Quattrocento* florentí amb els estímuls intel·lectuals que rep a París. *La masia* enceta el procés que farà de *Miró* una de les figures més rellevants del moviment surrealista.

El treball constant i el contacte amb els surrealistes (*P. Eluard*, *A. Breton*, *L. Aragon*...) conduiran la seva pintura envers una progressiva independència de la realitat. Atorgarà major protagonisme al seu món propi i l'expressarà mitjançant signes, símbols i un cromatisme adaptat al seu pensament. A pesar de formar part de la intel·lectualitat parisiense, *Miró* no compartirà amb els seus companys les extravagàncies de la vida bohèmia. El català no sentirà la necessitat d'abandonar les maneres polides, l'aspecte burgès o la discreció que faran d'ell una rara avis del grup d'avantguarda. *Miró*, però, absorbeix els estímuls intel·lectuals que li proporciona aquest medi per portar el

seu treball a noves cotes. El seu món rural agafarà nous aspectes.

La sèrie dels *pagesos catalans* (1924-1925) evoca la saviesa arcaica d'aquests personatges en un nou llenguatge. Les figures ocupen la totalitat del quadre i són tractades simbòlicament. El pagès, com l'arbre, connecta a través del seu cap amb el cel, la lluna, els estels, els núvols o el vent i, amb els peus, a la terra, al subsòl. El pagès coneix les pautes interpretatives que permeten a l'home viure a la terra d'acord amb el cel. *Miró* evoca en pintura la saviesa que *Virgili* enaltia per escrit a les *Geòrgiques*: «I, abans d'enfonsar el ferro en la plana desconeguda, vagis en compte de conèixer abans els vents, el comportament divers del cel, els mètodes del lloc i les característiques de les comarques, el que cada regió produeix i el que cada una rebutja». També com l'escala, el pagès enllaça el món terrenal amb el celestial.

En circumstàncies difícils, durant la segona guerra mundial i al poblet de Varengeville-sur-mer, el pintor es refugiarà en aquest món celestial. *Miró* es tanca en el seu interior per aïllar-se del desastre que l'envolta. S'omple amb els estels, amb la nit, amb la música de *Bach* i de *Mozart*. La música, guiarà a l'artista, com guia al sacerdot i al xaman, a altres galàxies i *Miró* les representarà a la sèrie de les *Constel·lacions* que acabarà al 1941 a Montroig amb *El pas de l'ocell diví*. Es tracta de peces (23) de petit format, sobre paper, on els estels, els puntets, els signes es distribueixen sense jerarquies sobre tot l'espai pictòric. Exposada a Nova York al 1945, la sèrie de les *Constel·lacions* exercirà gran influència en pintors americans com *Jackson Pollock*.

El títol de la present exposició, *L'escala de l'evasió*, és el nom que *Miró* va donar a una de les anteriors *Constel·lacions*. L'escala permet al pintor accedir a altres mons: pujar a les galàxies i baixar a l'interior d'un mateix. Al *Tríptic blau* (1961) els estels de les *Constel·lacions* es metamorfosejaren, a l'interior de l'artista, en estudis controlats de poques taques i línies oníriques sobre tres enormes superfícies d'un blau celestial. És el blau dels cels de *Fra Angelico*, el blau de *Giotto*, el blau d'un primitiu (*Miró*) que amarat de coneixement ha accedit a la unitat còsmica. ■

Especialista en *Picasso*. Dra. en història de l'art i pintora

tickt
la publicitat s'escriu amb

Si vols que la teva publicitat tingui gran difusió, suma't als 80.000 impactes de Tick't: el nou concepte de publicitat directe al dors dels tiquets de caixa.

I no oblidis girar els tiquets, hi trobaràs les millors promocions!

www.tickt.ad
m. 349 160 - 324 626 - tickt@tickt.ad